

бжде отъ тебе победенъ, нито приятелъ ще остане за ромеитѣ, отъ страхъ да не би, когато сждбата благоприятствува, да види, че победенитѣ се намиратъ у васъ въ по-видно положение, отколкото самъ той, особено когато ние имаме живѣлища въ земя пуста и главно неплодна, а кутригуритѣ (следъ като сж се заселили въ Византия) иматъ възможностъ да купуватъ жито, да пълнятъ съ вино зимницитѣ и да получаватъ всѣкакви сладкиши. Въ всѣки случай тѣ притежаватъ нѣйде и бани, и тѣ, скитници, носятъ златни накити и не имъ сж чужди и химатии тънки, напъстрени и втъкнати съ злато“.

Тѣзи думи на хрониста очертаватъ цѣлия смисълъ на постояннитѣ нападения на прабългаритѣ въ Балканския полуостровъ, а сжщевременно разкриватъ много ясно голѣмата притегателна сила на Византия за всички източни, хуно-азиатски и варварски народи. За това въ 679 година, единъ вѣкъ по-късно следъ разпадането на обширната деспотическа монархия на Кубрата, една частъ отъ българитѣ подъ началството на Испериха се запжтила да търси сгодно живѣлище, което би осигурило спокойствието и сжществуването на ордата въ предѣлитѣ на Византия.

За целитѣ на това българско заселване Григора ни оставилъ следното описание: „Тѣ дойдоха на полуострова съ децата и женитѣ си въ безчислено множество . . . заели Македония и Илирия, бидейки доволни отъ удобствата, които тѣ намѣрили тамъ. Византия, която винаги рано или късно е умѣяла да се справи съ една ненадмината ловкостъ и леснина съ подобни нашествия, била принудена къмъ края на VII. вѣкъ да подѣли съ българитѣ владението на Балканския полуостровъ“.

„Чудно е, казва хронистътъ Теофанъ, за далечни и близки да чуватъ, че този, който бѣ подчинилъ като поданици всички народи на изтокъ и западъ, на сѣверъ и югъ, бѣ победенъ отъ този мръсенъ новопоявилъ се народъ“.

За насъ е несъмнено, че заседането на българитѣ на полуострова се диктувало отъ нарастнали битови, консумативни и стопански нужди. Испериховитѣ българи далечъ не били онова, което представлявали всрѣдъ хунскитѣ орди презъ IV. и V. вѣкове. Когато по-късно засѣдали на Балканския полуостровъ, тѣ били вече на прага на една по-висша стопанска стадия — тази на оседналия земледѣлски трудъ и затова тѣ не могли да не възприематъ и развиятъ насаденото отъ заваренитѣ отъ тѣхъ славяни и византийци по-висше културно и религиозно влияние. Тукъ тѣхната стопанска история била вплетена въ общата политическа и икономическа сждба на земитѣ на Балканския полуостровъ, която отваря за насъ една съвсемъ нова страница и, тъй да се каже, поставя началото на тѣхната сжщинска стопанска история.

II. Стопанско дѣление на населението и неговия битъ.

1. Привилегировани: а) Боляри. — Испериховитѣ българи, подобно на другитѣ тюркски народи, имали известни привилегировани родове, измежду които билъ избиранъ и тѣхниятъ върховенъ вождь. Изобщо, страната се управлявала монархически, като още въ най-стари времена могло да се констатира дѣление на населението на привилегировани и обикновенъ народъ. Споредъ нѣкои извори се вижда, че социалнитѣ различия въ страната ставали все по-голѣми и по-голѣми. Въпрѣки новата религия, която пледирала за равенство между отдѣлнитѣ слоеве на обществото, още първитѣ християнски проповѣдници въ България, начело съ пресвитеръ Козма, говорили и открито признавали божественъ произходъ на царската и болярската власти, и заставяли населението покрай своитѣ молитви да не забравя да отработва трудовитѣ си задължения къмъ властелитѣ. Изобщо срѣдновѣковното общество